

MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE.

Hétfőn

40. szám.

Pest, majus 1. 1848

Nem kell táblabíró politika.

April 10. kezdve e lap hetenként hatszor egy közép nagyságu iven fog megjelenni, és posta utján is megrendelhető.

Előfizetési ár:

April 10.-kétől június végeig, Budapestben, házhordással 2 ft. 30 kr., vidékre postán borítékban 3 ft. 30 kr.

April 10. september végeig félévre: Budapestben 5 ft. Vidékre postán borítékban 6 ft.

April 10.-étől december végeig három évnegyedre:

Budapestben házhordással 6 ft. 30 kr., vidékre postán borítékban 8 ft.

Budapestben egy pengő forintjával, egy hónapra szóló előfizetést is elfogadunk.

Hirdetésektől egy háromszor hasábozott sorért, vagy ennek helyéért 3 kr. pp. fizettetik.

A nagy tiszteletű egri casinói társaságtól % alatt egy ellenünk intézett, spáratlan phrasisokból álló czikkel tiszteltettünk meg.

Van szerencsénk a beküldők saját kívánatára válaszolni: hogy a cikket a hirdetések között tiz tiz pengő forintért, annyiszor a mennyiszer tetszeni fog, ha mindjárt mellékletet is kell adnunk, szívesen közlendjük.

Pest majus 1.

Ha egy bank azt akarja, hogy hitele legyen, nem elég hogy a közvélemény azon intézet kezéről azt higgye, hogy derék, becsületes emberek. Oda pénz kell, s még pedig a lehetőségig annyi, hogy bárminő megtorult követeléseknek elég tétethessék.

Ha a kormány azt akarja, hogy tekintélye legyen, nem elég, hogy a közvélemény a miniszterekről azt higgye, hogy a kormányzó férfiak derék, becsületes s ahhoz értő férfiak. Oda valószínű hatalom, fegyveres erő szükséges.

Franciaországban a nép egész tömegben kelt fel, s a kormányt királyostól együtt kiütötte az országból.

Az új kormány mellett az óriási nagyságu főváros népe sereglett össze, kül megtámadásról legalább hirtelenében szó sem lehetett, s mit tett a forradalmi kormány?

Legelső volt a fegyverzés. Legelső volt hogy magát a háborgó néptenger közé veté s minden mozgalmat saját céljai elérésére igyekezett felhasználni.

A nép ha egyszer mozogni kezd, ha fel van korbácsolva szenvedélye jóra, és rosra egyiránt használható.

Mi történt nálunk?

Marczius tizenötödikén a magyar ifjuság felkelt, s délután maga körül itt eddig nem látott tömeget látott összeseregleni.

Másnap aristocrazia, polgárság és proletar sereg a koldusokig feltevé a nemzeti cocardát.

Néhány nap mulva a tömegnek egy modificatiója a kenyérrigty czéhbéliek bujtogatására egy megbélyegzett ügyben költ fel.

Mozgalmat csak elégedetlenség költethet fel. Ezen elégedetlenség pedig legbiztosabb argumentum arra, hogy a népben létezik egy nyers ösztön, melly ha kimiveltetik, lesz belőle jogérv és vágy, hogy magát kormányoztatni csak saját magával engedje.

A mozgalmak az első syptomok előtünése alatt még határozatlanok, külalakjokból a végczélra nézve egyelőre mit sem lehet elhatározni.

Mint gyenge növény bármerre hajtható, mint erős fa szembe száll az ellenkező akarattal, vagy megtörik.

Bocsánat a figuratus stylusért, melly különben a lehetőségig nem tartozik szokásaink közé.

Magyarország forradalmi állapotban van. Tán tegnap még e tétel bebizonyítást kívánt volna. Ma nem.

Ha jelen kormányunkat forradalmi szempontból tekintjük bátran és nyíltan szemébe mondhatjuk, hogy hivatásának és kötelességének egyáltalában nem felel meg.

Mi nem csinálunk magunknak illusiokat e pillanatban még csak kevesen vannak, kik cabinetünkkel nincsenek megelégedve, de az elégedettek közé egy nagy töredéket számítunk azok közül, kiknek vágyaik táblabíróilag korlátozottak.

Ha egy szolgabíró har mincz ügyre egymás után azt adja be jelentésébe, hogy ezen tárgyban némi körülmények miatt még nem juthatott el a közgyűlés helyett kiált, s azt mondják. Millyen derék tisztviselőnk van, egy scotrója sincs.

A jelen ministerium eljárása legnagyobb részben a mit eddig tett, nem más, mint kapkodás, minden rendszer és alap nélkül, s nem másra való, csak arra, hogy scotrója ne legyen.

A francia ideiglenes kormány tagjai három nap harcz után 64 órai ülést tartottak.

Nálunk a kormány egy illuminatiós fogadást három napig tudott kipihenni.

E három nap alatt, mint a következés mutatja csak moralis tekintélyel bírt, olyan volt, mint egy üres cassaju bank, a midőn a pengő pénz elfogyását a papirtulajdonosok még nem tudják.

A moralis tekintély valami igen szép dolog. Azon ország mindenesetre a legboldogabb

volna, mellynek egyedüli hadserge a tekintély, de fájdalom az életben ez nem megyen.

A magyar király, meg vagyunk győződve a lemezt kívánatainak szívéből járult elébe, de tudjuk minő tanácsosok között él e férfi, távol tőlünk, egy idegen el mű fővárosban.

A ministerium, míg nem volt megalakulva, nagyon helyesen tevő, ha azon elvek feszegetését, mellyek austriaival viszonyunkat élére állítják, mentül inkább mellőzé. De egyszer itthon Pesten, ha régi elveit, mellyekkel a kormányba juthatott, megakarja tartani, más politikát kell vala követnie.

A minta előtte állott, ott volt a francia kormány. Ott egy két megszokott, és rendesnek látszó kormányváltozás után mennyi előrelátással kormányoznk azon férfiak. S mit tettek a mieink akkor, midőn az ország a háromszázados idegen uralomtól megszabadulva, először rendelkezhetett saját hatalmulag a maga körében.

A banknak a crisisben legjobban kell a huszasokot pengetni. A kormány pedig zörgesse a fegyvert.

A kormány fegyveres erő nélkül, oly bank milly a jegyek bemutatónak az egyszerű pénz helyet háromszáz positióból álló activ számadással felel.

Az első magyar kormánynak az ország szívében a hatalom ágyudörgéssével kellett volna megjelenni. Ugy kellett volna önöknek tenni mint ha nem is lett volna ott, kabátjuk oldalzsebében, a független ministeriumról szóló törvény.

És hogy mennyit ér ott e törvény, mutatja a következés.

Önök e törvényt az országnak egy illuminatio alkalmával bemutatták s az alatt, míg itt kéjlegve nézének le az éljenzőkre egy sürgöny már Horvátországban volt, s a Contrarevolutio magját hinté.

A bán, mint hajdan királyaink alatt nem egyszer történt, fellázadt.

Önöket a lámpa-dicsőség fénye, s az alhatalom sallangos pálczája úgy ragadta el, mint a gyermeket a karácsonyi ajándék. Önök kezében a rászedett Lear virág király-pálczája volt. Önök miután látták, hogy a kamara consilium meghajolt, azt gondolták hogy az egész országot kormányozhatják, s nem vették észre, hogy önökkel a legiszonyatosb szemfényvesztés, a legvakmerőbb gúny üzetik.

Az ostrák kormány e pillanatban azt akarta a minden áron nyugalmat óhajtó pártnak demonstrálni, hogy azon perczen, mellyben köztünk s az örökös tartományok között a kapesok csak legkevésbé is tágnak, már nem tarthatjuk fel magunkat. A horvátok délre, a tótok éjszakra szakadnak, s a magyar a védtelen síkságon magára marad.

A dolgok így vannak. — Tessék a tényekből ítélni.

Két héttel ezelőtt még lehetett volna valamit tenni. Ha önök a helyet, hogy a hivataladások éheskiáltásaira hallgattak volna, egy és kirázó gondjuk leend az ország integritásának fentar-

tása, még tán vér nélkül mentünk volna át a jelen veszélyn.

Most erre nincs remény. Horvátországban a szabad tért az ellenség foglalta el. Ha önök oda mennek, mint elnyomó zsarnokok fognak tekinteni.

És részünkről, midőn a ministeriumot illetőleg tette sürgető bátor szavakat emelénk fel, sokaktól lelármáztatánk.

Az ország álomból fog néhány nap alatt felébredni és iszonyatosan fogja érezni a táblabíró tédde ide, tédde oda politica szomorú következeit.

Rottenbiller polgártárs ugyan kérem egy szóra. Azt akarjuk önnek megsugni, hogy a polgármesterségre vezető uttól ujjalag egy oriai lépést tett föltre.

A husvét vasárnapi nyalakodás és falakodásnak ugyancsak édesízűnek kellett lenni, mert azóta ön borzasztón bécsi tempoból dolgozik.

Tegnap délelőtt történetesen a városháznál tartott választmányi ülésbe vetődünk.

Az ur Jézus Krisztus tudja, miért büntet minket, de az igaz hogy büntet, mert hol boszantót hallhatni, oda minket mindig elvezet.

Uram fia azt gondoltuk, hogy legalább is a mindig hü Wiener Neustadt tanácsteremében vagyunk, s retentő zavarunkban, magunk is tubakolni kezdtünk egy elnökbe nyújtott szelenczéből.

Ugy folyt ön elnöki magos ajkairól a német szó, mint Kanahán földjén a tej és méz, vagy a porosz király szájából az ámitás.

Uram uram polgármesterségre áhító Rottenbiller uram, nem úgy verik a cigányt.

Ha ön a németajkuakkal akar coquettirozni, csak rajta, mi bizony érette kétségbe nem esünk, de aztán felénk ne kacsintgasson mert — árva lelünkre mondjuk — mi a kacérságot csak nőben szeretjük.

Bizony bizony, ön igen jó lesz még a ministerium mellé fordítónak, az alsó austriai Note-nek magyarítására, s még idővel tán tolmácscsá is válhatik a magyar-osztrák határszéleken, hol majdan roppant magyar és német Landparthiekat csinálhat.

Addig azonban, — még a közvélemény türelme önt elnöki széken tartja, megkivánjuk — és ezt komolyan és határozottan — sőt követeljük, hogy Magyarország fővárosának tanácskozó gyűléseiben az elnöki ajkáról csak magyar szavak hangozzanak.

Végül — minthogy Aesop atyánknak igen nagy barátjai vagyunk — egy mesét mondunk el önnek, a moralt belőle kivonni, önre hagyjuk.

Egy rövidlátó kuvasz valahol egy darab húst kapott, s biztos helyre egy szigetre akart vele menekülni.

Usztában saját képét pillantá meg a vízben, s azt rövid látásánál s szűk elmebeli tehetségénél fogva — idegen kuvasznak tartván, az ennek szájában látott s másodikként képzelt husdarabot is sajátjává tenni ohajtá, a vízbe kap és saját husdarabját is elveszti.

Csernátóni.

Sokat hallottunk jobbról balról a védegyelet megszűnéséről beszélni. Ezek a jó urak hamar felejtene. Vagy talán lelkiismeretüket szeretnék megnyugtatni, hogy itt is amott is adott szavokat megszegtek? Vagy a német strimpfik és zopfok után vágyakoznak? Ho hó nem oda Buda.

Urak! a védegyelet ideje még csak most következik igazán be, most, midőn anyagi tekintetekben is emelkedni akar és fog a fiatal Magyarország.

Ipart, kereskedést és műszorgalmat! Ez lesz a hazában a munkás osztály megváltója. Munkára minden! A dologtalanság a léleknek szolgasága.

Reméljük, a ministerium erélyesen fog munkálni, a hazai gyáripár mielőbbi felvirágoztatásán.

Itt van legközebb a nemzetörség felszerelése. Ez egyik tápforrása lesz a posztógyártásnak. Csehországból nem fognak kelmét vásárolni.

Vagy nem olvasták az urak ama hatalmas cikket egyik bécsi lapban a cigárok mellett? Mintha csak Magyarországot akarták volna összefüstölni. Az egész Németország visszazeng a védegyeleti eszméktől. Mindenütt a nemzeti ipar meg erősítéséről beszélnek és gondolkoznak.

Vagy elfelejtették az urak (bizonyos zsidóevők megkivánják, hogy pleno titulo beszéltesse nek magoknak), mit tett Amerika, midőn Angolországtól elszakadt?

Szépen vagyunk, ha itt magunk közt neveltségessé akarjuk tenni a védegyelet eszméit. Tegyük neveltségessé azt az urak, hogy bizonyos patriota (isten bocsáss) klubban renegátnak nyilatkoztatták ki azt, ki német nevét megmagyarítani merészelte. Tegyük ama dölyföt és vakságot az urak neveltségessé, mellyel az előítélet felkel és a birtok és vagyonbátorság szentségébe mocskolja, azon helyet, hol a szabadságért küzdönek, a régi országgyűlések, erőszakos rablásokkal megfertőzteti. Tegyük az urak neveltségessé azon kishitűséget, hogy a hazának nem lehet az hü polgára, ki Ábrahámhoz viszi fel származását, de lehet az, kinek ősei azon mysticusok között szerepeltek, kik a reformatio apjának Luthernek szobrát a Walhallába betétni istenkáromlásnak tartották. Tegyük az urak neveltségessé azon kenyéririgységet, mellynek következtében az izraelitának ministerségédi alkalmazását megtagadják. Tegyük neveltségessé azon számítani nem tudást, hogy a mi kevés transito és forgalmi kereskedése van is Magyarországnak, az is nagy részben a zsidók által van. Tegyük neveltségessé azon szűkkeblűséget, melly szerint a szabadság korában üldözökké fajulnak s elfelejtik vagy tudni nem akarják, hogy Magyarországnak most minden erő, minden tehetséget saját hasznára kellene fordítani; hogy nem megszakadás hirdetése a cél, de egyesülés; hogy szétdaraboltságot nem akarhatunk akkor, midőn a haza szeretetében egyek akarunk lenni. A hazát meg tartottuk, most növelni akarjuk polgárait. S azon nevelési rendszert nem tűri többé a humanismus, hogy kényeszerítsünk, de sőt hogy idegen elemeket a hazának megnyerjünk.

Tegyük az urak amaz obscurus nézeteket neveltségessé, de nyuljanak a védegyelethez.

Procul este profani.

**

A censura bukásán senkinek sincs annyi oka bánkodni, mint a tudós társaságnak.

Tétlenségök és táblabírói stabilismusok ezen kényelmes takarója megsemmisített, s már is láthatni azon roppant irt és sötétséget, melly eddigelő tudományosság- és tapintatteljes értelmiségképen árullatott.

Már most nem lehet többé filisteri módon felkiáltani. Hjah! a censura, a censura! csak az ne lenne, majd megmutatnók, mit tudunk!

Most már censura nincs, tehát elvárjuk, hogy megmutassák, mit tudnak, mert azt eddig ugyan láttuk, hogy mit nem tudnak.

Egy falusi jámbor ember szemüveget akart egykor venni. Az opticus többeket mutatott elő, de emberünk egy maga előtt tartott könyvhöz tekintve, egyet sem talált jónak.

Az árus végre csaknem türelemvesztve, történetesen a könyvről pillant, s látja, hogy vásárosa azt megfordítva tartja kezében.

Hisz ön uram, tán olvasni sem tud? — Szóla most mérgesen.

Na bizony, ha olvasni tudnék, kellene is nekem ez a historia, felele sértett önérettel az atyafi.

Igy tették fel sokan a tudós társasági rendes tagi szemüveget is.

Mikor aztán a szaktudományi gyűlésteremben pár hóig hallgattak, s a bölcsesség légyéből három kubik lábnyit beszívtak, redőkbe szedett homlokkal, s tudományosan reszkető kezekkel irták meg, Farkas által metszetendő látogatási jegyeiket illyformán:

„N. N. magyar tudós társasági rendes tag és több tekintetes és nemes vármegyék táblabírája.“

Ezen retentő tudományos munkálatok után két év múlva egy újdonsült „nokos“ magyar szóval állottak elő, s „zu guter letzt“ egy emlékszedet tartottak valamelyik megboldogult társuk felett, ki — legtöbb esetben — a Lethén a nélkül ment keresztül, hogy valamit elfelejtett volna.

Excessusból néha egy pályaműt is irtak, s némelly jutalmazott dolgozataikkal a sajtó- és szalámiárusokat időnként elláttatták.

Igy lett kész az alapos műveltségü, mély tudományu fáradhatlan szorgalmu és nagy szemöldü magyar tudóstársasági rendes tagnak az ő heted hét országra szólo hire. Csernátóni.

A magyar egyetemi ifjuság tegnap közgyűlést tartott, mellyben tett határozatai közül ki emelendők:

Az összes ifjuság most tudja leginkább érezni, minő hatása van az egyoldalú, részrehajló előadásoknak, s ezt különösen a történettudományban jelenleg is tapasztalja. — Azért Reisinger történettanárr elmozdítását, s helyébe Vasvári Pált kéri alkalmaztatni, mind kettőt a forradalom alkalmával ki ismerni lehetett. — E kérésünk teljesítését a Ministeriumtól bizton várjuk. — Reisingerhez, ki a februári napokban a francziákat boldondozóknak nevezte, ki historiáját 14-ik Lajos korán túl nem tanította, de talán nem is olvasta, ezen Reisingerhez bejárni polgári bűnnek tartjuk; fiztessék bár hogy, de veszedelmes tanításával hagyjon fel.

Rigorosans társaink jelentik, hogy April 28án a ministertől azzal bocsátattak el, hogy következő nap e rigorosumok tárgyában hivatalos nyilatkozatot kapnak, de eddig semmi bizonyos! Ez közös sorsa az egyetem minden ügyeinek, s fájdalommal tapasztaljuk, hogy eddig biztatáson kívül egyetlen határozott nyilatkozatot se kaptunk, holott rendeztetésünk lett volna a teendők legsürgetősbje. — Ezért május 2-án minister urat az összes ifjúság megkérni elhatározta e három pont végrehajtására.

A polgárság, vagy is a régi polgárság azon embertelen kérelmét, hogy izraelita polgártársinktól a törvény értelmében (1) a fegyver elvétel, ministeri meghagyásból egyetemünkben is végre hajták akkor, midőn rólunk nélkülünk határoznak! Mi egyetemiek illy igazságtalan, hozzánk nem illő kérelemmel soha senkinek nem alkalmatlankodtunk, s mivel hozzánk nem fér, kívántuk volna, hogy körünkben illyesmi végre se hajtassék.

Egyetemünkben osztály- s valláskülömbiséget nem ismerünk, azért nyíltan kijelentjük, hogy azt csak roszakaróink hozhatják be közénk marcius után, kik nem barátaink többé.

A polgárság, mint mi szabadság, egyenlőség, testvériségre esküdtek marciusban, s különös! ha az esküjét elég embertelenül megszegni nem pirúl, tehát mi, — hogy rosszabbak nálunknál ne legyünk, — erre kényszerítettünk. Furesa logica! Egyenlőség volna ez is, de milyen?

A ministerium a rend fentartására ügyelni, a személy- s vagyontétorságot biztosítani hivatva van, de ezért reméljük, egy töredék fenyegetőzéseinek magát zsarnokilag alárendelni nem fogja.

Mi ezért egyetemi polgártársainknak a fegyver visszaadatását kérti elhatároztuk. Ők ugyanazon hazának fiai, ugyanazon egyetem tagjai, velünk egyenlők, s köztünk egy, vagy más osztálykülömbiségnek még árnyékát se kívánjuk. —

Az egyetemi sereg egy része arról értesíté a közgyűlést, mintha az őrsereg rendeztetésével bennünket más, különleműekkel összeolvasztani szándékoznának. — A közgyűlés egyhangulag elhatározta, hogy az anyagi erő felhasználása mellett a szellemi is központosítani kívánja, s ezért az egyetemi őrség megerősítéseért folyamodik, úgy: hogy ez a pestinek kiegészítőjeül ne tekintessék, mi egymástól elszakadni nem kívánunk, s ha ezen kérésünk megtagadtatnék, mint önálló ifjúság, nem 20 éves, és qualificatio ifjúság, magunkat rendezve, hadi, és testgyakorlatokat fogunk tartani, s talpon leszünk. — Erre nézve minden ifju, velünk egyelvű, osztálykülömbiségnélküli polgártársunkat hozzánk csatlakozás végett felszólítottuk.

Ezek érdekesb pontjai april 30-ig gyűlésünknek, mellynek emléke minden igaz egyetemi szívében fenmaradand. A közgyűlés határozatából Pest majus 1-ső 1848.

Donogán.

Pest april 30.

Igen örülünk, hogy a ministerium a henger-malom meletti gépgyárral szerződésre lépett. — Örülünk, nemcsak politicai tekintetnél fogva, de különösen a hazai ipar érdekében.

Az europai események nincsenek bevégezve. Az akadályok, miket az elvek kívánásában le-

győztünk, ismét felmerülni látszanak az alkalmazásnál. Mi nem rettenünk vissza tőlök. Népünk nem kerüli a veszélyt. A veszély a magyar népnek dicsősége.

A Kárpátokon fölül, a Dráván alul egyformán ismerjük a mozgalmakat. Legyen zenithünk is lángban, mi kihozzuk a szabadságot e tüzből, mint egy minden salakjaitól megtisztult aranyat.

Egy fegyvergyár itt az ország szívében a legszükségesebb! S mi reménylünk, hogy a ministeriummal összeköttetése ama gépgyárnak; hitele, erősítése, gyarapodása biztossága. Az intézetről vezetője kezeskedik, kinek ügyes és biztos tapintata mellett, gyakorlati képessége is szól. A schweiczi fegyvergyárnál hasonló alkalmazásban működött.

Azért pártolást és biztosítást ez intézetnek, hogy belőle hovahamarabb fegyvergyár alakuljon.

Nem fogjuk előnyeit számlálni elő egy illyen gyárnak, szükségét mindenki érzi s épen ezért mindenki látja az előnyöket is.

Annyit említünk, hogy most az aldunai tartományok, különösen Serbia, Oláhország, Montenegro, Dalmatia stb. részint a grätzi, részint a bécsi fegyvergyárakból láttatnak el. Nem foghatnánk-e eme gyárakkal versenyre kelni? Nem tehennék-e a müipar ezen ágát a nemzeti gazdagság egyik és pedig ezen izgatott időkben egyik hatalmas forrásává? Nekünk most minden alkalmat, minden eszközt fel kell használni.

Nem is említjük e fegyvergyárnak közvetlen reánk háramuló hasznait.

Fegyverre van szükségünk. Nem tudjuk, mely-lyik pillanatban fuvatik meg a riadó. Vagy várunk, míg Angliából a fegyverek megérkeznek? Hát a magyarnak csak mindig várnia kell, hogy vezetessék, míg maga vezetővé lehetne?

Illy időben, midőn a vén Európa bomladozik, s mindenki a fiatal Európa feltámadásáról beszél, midőn mindenfelé és mindenki talpon van, a fegyverszállítás sem könnyű, sem biztos, sem veszély nélküli.

A pénzügyi tekinteteket is vehetnők számba. Földünk a legjobb vastermékeknek van birtokában. Az Angliából hozandó fegyverekből egy egy legalább is 15 pftba jön, és így ama megrendelt 100,000 darab 1,500,000 pftba kerül, míg felével ezen összegnek ama gépgyárat fel lehet szerelni s kevés pillanatok alatt hatalmas fegyvergyárrá idomítani.

Figyelmet kérünk és pártolást!

A radical kör f. 1848. maj. 7. d. u. 4. órakor rendes félévi közgyűlést tartandja, mellyre minden tag hivatalos. A gyűlés főtárgyai, tisztválasztás, pénztári számadások megvizsgálása, költség-terv a jövő évre, az alapszabályok átdolgozásával megbízott alválasztmány jelentésének tárgyalása, intézkedések a könyvtár iránt stb. költ 1848. apr. 29. Reök J. s. k. jegyző.

A helybeli izraelita lakosok közül többen e következő ivet bocsáták ki.

Mi alulirt mózsos vallásu magyarok vallási szertartásainkban a kor-igényelte változások élet-

be léptetése, és mind azon szokások eltörlötetése iránt, mik a zsidalmon kívül elkülönzési vádokat támasztottak ellenünk — szívünk őszinte óhajját ezennel nyilvánítjuk.

Ezen ivék köröztetnek — azonkívül aláírás végett a következő helyeken le vannak téve, úgy-mint: 1. A magyarító teremben (2 sas utca). 2. A casinóban (Pollakféle házban, nagyhidutca). 3. Engel Moricz könyvnyomdájában (harminczadutca). 4. Lackenbacher testvérek irodájában (Bálványutca). 5. Boskovitz Mannó és fia raktárában (Zrinyi utca). 6. Pontzen Abraham raktárában (Bécsi utca). 7. Englaender Armin raktárában (Ujtér).

Ha a legrégebb történetek mesés fátyolát szel-lyesztjük, látni fogjuk, mikép eredetben minden népeknek democraticus kormányformájok volt. És erre nem más, mint azon esalhatlan természeti vagy állati ösztön által vezetettének, melly azon arányban fogy, mellyben a civilisatio növekedik.

És ha volt is illy népek fölött egy fő, vagy vezér, mellette mindig a nép legvénebbjei, mintegy képviselői a tömegnek, osztottak az egyszerű kormányzásban.

A vezér csak olyan volt, minő példánul jelenleg az egyesült amerikai statusok elnöke, ki feje ugyan a testnek, de ennek működéseit nem akadályozhatja.

Akadtt azonban minden nemzetnél ember, ki kitünőbb észtehetségeit, vagy — mi gyakrabban előfordult — fényes hadérdemeit hiru nagyragadás eszközeül használván, a hatalmat magához ragadta, és mert az így keletkezett első fejedelm ritkán élt mértéken túl vissza jogtalanul szerzett jogával, és elég erős volt nem engedni a hatalom utószülöttjének, a bizelgő udvaronc seregnek, a népek nem is érezték mindjárt, mit veszettek. Lánczokban voltak, de még nem tudták, és tán még boldogabbaknak érezték magokat.

Hisz az emberek többsége minden korban az volt, melly most. Énjén kívül keresi, mit magában legkönnyebben feltalálna, s így történik, hogy a más észleli gondolkodás olesó kényelmét, leggyakrabban szabadsága iránt vásárolja meg.

Az uralkodók fő feladata hatalmuk öregbitése lön; mindent, mit e tekintetben nyertek, a nemzetek egy egy veszített csatája jelölte.

És ha a nemzeteknek lenne irott történetök; — mert eddig csak a dinasztiaikét ismerjük, — az, kevés fénypontot kivéve, csupa veszített csatából állana.

A fejedelmek legerősb támasza, leghatalmasabb szövetségese ez eljárásban, a sötét pogánykorban, valamint az e tekintetben tán még sötétebb keresztény világban, a vallás egyedárussága, és ez egyedárusság kezelője a papság volt.

Az egyház érdeke örök időktől kezdve egy volt a trónokéval, s ha néha ezen érdekek felosztásban támadtak is surlódások közöttük, a közös veszély soha sem mulasztá el egyesíteni az elválaszthatlanokat.

Mind a kettő a népek tudatlanságában, vakbuzgóságában, egy szóval elállatosodásában kereste hatalma biztosítékát, jól tudták, mikép zsarnokságoknak nem vetend egyéb véget, csak a népek nagykorúsága, azért ennek bekövetkeztét egyesült erővel gátolni, főczéljoknak tekintették.

És mert, mióta a világ áll, a keresztyén valóság az, mellyért valamennyi közt legtöbb vér folyt, mondjuk ki ezen eredetben olly fenséges, olly tiszta vallás érdekében, mikép azon tengervérnek kilencz tizedrésze nem a vallásért, hanem a zsarnokság, szükkeblőség, egyedárusság, szóval az emberi nem elnyomattatásáért ontatott.

Mit mondjak az inquisitőről, a felvilágosodás ezen hóhérjáról, melly százazreket ölt, és milliók szellemét legyilkolá! — Ez is csak eszköz volt a zsarnokság véres kezében?

A papság után a trónok legfőbb támaszát a nemesség képezte. (Erről nem akarok szólni, mert a megtért bűnös közbocsánatot nyerhet.)

És ekkor a fejedelem szent szcinéye, ki isten kegyelméből uralkodott, a papság, melly a vakbuzgó nép előtt kezében tartá a paradicsom és pokol kulcsait, és a nemesség, melly alázatos szolgálja volt urának, tetszés szerint bánhattak a néppel, mellynek mély tudatlanságában fogalma sem volt hatalmáról, jogairól, s azon visszaélésekről, miknek áldozatja volt.

Túrte tehát sorsát birkatürellemmel, és megszokván, hogy zsirján mások hizzanak, örült, ha életét meghagyták, adóját megfizethette, és még maradt annyia, mennyi nyomoru élete tenyézésére mulhatlan kellett.

A föld kincsei a szokott csatornába folytak, és jaj volt annak, ki szavát annyira felemelte, hogy kellemetlenül érinté a sérthetlenség legkegyelmesebb halló műszereit.

De az udvarok hártalan fényüzése, — a papság kielégíthetlen kincsszomja, — a kegyenczek és kegyencznők minden mértéket meghaladó pazarlása, végre a részint fejedelmi szeszélyek, vagy egyes vezérek dícsvágya okozta háboruk vitelére, részint a zugolódni kezdő nép zabolázására szükségessé vált, és divatba jött állandó katonaság és sereggé növekedett dísztestőrség, kimerítik a legdúsabb kincstárt is.

A népre pedig új terhet róvni, a lehetlenségek országába tartozott, és egyenesen lázadásra vezetett volna.

Eszközről kellett tehát gondoskodni, miszerint a hatalmasak tovább is fentarthassák a népek boldogítására annyira szükséges fényt, melly nimbust kölcsönözvén magas személyöknek, egyszerűs mind — mi igen kényelmes — nem könnyen átlátható fátyollal borítja őket.

Ezen eszközt a pokol, vagy egy jezsuita megígáta.

Neve: státusadósság.

A státusadósság eszméjével, melly mint mostan fenáll, mintegy 30 év miatt keletkezett, kettős czél volt összekötve.

Először a szükségek (?) fedezése, és ezt elérték, másodsor a birodalmak és avult intézmények megerősítése, és ezt is elérték volna, ha egyet ki nem felejtenek a számításból: a bukást.

A hatalmasságok így számítottak:

„Mi egy pár tőzsérrel szerződésre lépve felvesszünk — természetesen az ország költsége

fedezésére — p. o. 100 millió forintot, mellyeket száz forintos papírdarabokban fogunk megkapni.

Ezen papiros pénzzé tétele a tőzsérek dolga leendő, kiknek e végre pénzesarnokot (börse) engedünk nyitni. Mi ugyan minden száz ft helyett csak nyolczvanat kapunk, de a közönség ezt nem fogja tudni, hanem kapni fog az alkalmon, melly által pénzének kamatja biztosittatik, és még tőkét is szaporíthatja, mert a kérdéses papirosok kereskedési cikké válván, mesterséges fogások által gondoskodni fognak az illetők, hogy árjok felszökjenjen.“

„Ha majd így az ország vagyonos és szerényebb polgárai közt el lesznek osztva, mindegyiknek érdekében álland, a közbékét minden áron fentartani, mert az első zavarnál tapasztalni fogják az árcsökkenést.“

Hogy ezen pokoli számítás életbe léptetett, azt mindenki tudja.

Azon fogások, mellyek a papírok felemelésében, vagy leszállításában, kormányok vagy egyes pénzkirályok által gyakoroltattak, és mai napig gyakoroltatnak, ismervék.

És hogy afféle papirosokkal Europa el van árasztva, azt is tudjuk.

De a kormányok épen úgy jártak, mint egyes ember, ki többet költvén bevételénél adóságot kényszerít csinálni.

Ideiglenesen segítettek magokon, de mindig mélyebben estek a hinárba.

Hijába csigázták fel az adót a nyuzásig, hasztalan folyamadtak a gyalázatos vámrendszerhez, és még gyalázatosabb sorsjátékokhoz, és egyéb palliativ eszközökhöz. — Mindig több több, és drágább adóságot kellett csinálni, és most nem sokára ott lesznek, hogy már a kamatokat sem birják fizetni.

Azon számos polgárok pedig, kik vagyonukat illy ingatag, de a kormányok által szilárdnak hirdetett alapra helyezik, észre fogják venni, hogy egy két miníster, egy két tőzsér, és egy két isten tudja ki, milliókhoz jutottak ugyan, de nekik koldus botra kell jutniok.

A bukás elkerülhetlen levén, nincs többé ok, miért ragaszkodjanak tovább is azon — hogy is mondjam? — rendszerhez, melly őket tönkretévé.

Mi fog tehát történni, mikor ezen bukás bekövetkezend, — és ez előbb vagy utóbb, de inkább előbb, elkerülhetetlen — kiki gondolhatja magának. —

Igy áll a világ.

Nyiri Jósa.

Párisban april 2kán nagyszerű ünnep volt.

A testvériség ülte diadal-vasárnapját.

A nemzeti őrsereg és sorkatonaság baráti, testvéri ölelésben egyesültek, a kettő közti választó falak lehullottak s a katona nem nézetik többé az

önkénti zsoldosának, a katona mint a hon és nemzetiség lelkes őrije, tiszteltetésben részesülend.

Az ünnepélynek ezen nemes és nagyszerű czélján kívül egy más feladata is volt. Lobogókat osztani a haza különböző osztályu, de egyenlő jogu és érdekü védőinek.

A roppant város, már korareggel a legnagyobb mozgásban volt. A sorkatonaság és nemzeti őrség különböző csapatjai, kimutatott helyeikre felállítottak; a tömeg pedig az utcákat méhsegregként lépé el.

Az ideiglenes kormány tagjai számukra egy tribun emeltetett; körülötte elegyes csoportokban állottak nemzetőri és sorkatonai csapatok.

Midőn mindenki helyén állott, az ideiglenes kormány tagjai emelvényökön megjelentek.

Arago társai nevében így szólott:

Polgári nemzetörök és sorkatonák!

Az ideiglenes kormány a ti, és parancsaitok alá rendelt polgárok becsületére bizza ezen lobogókat!

Lebegjenek ezen republicai színek — melyeknek dicső emlékét atörténészet megszenteli — a szabad és újjászületett Franciaország élő képe ül szemeiteknek.

Járja át sziveiteket a köztársaság szent eszméje, melly már jelenleg e hon kihalhatatlan hitvé változott át.

Ha szüksége lesz e hazának karaitokra, legyen e lobogó bátorságtok vezetője.

Béke idején legyen az Symboluma a rendnek és bizalomnak, legyen jele az egyesülésnek, megvédeni azon nagyszerű elveket, mellyeket a köztársaság hirdet, s mellyeket a köztársaság életbe léptetend.

Polgár katonák és katona polgárok! egyenlőn gyermekei a népnek, melly egyenlő szeretettel ölel titeket!

Hordjátok kevélyen az erőnek és egy megpróbált nép nagyságának ezen jelképét.

Ez a republicára nézve a hatalom és egység lobogója; minden szabad népekre nézve a testvériség és barátság biztosítóka, s az elnyomottaknak szabadulási reménye.

Istent és embereket hívunk tanukul, hogy ti e zászlóknak hűséget esküsztok! —

Ezen lelkesült hangon mondott beszéd után, az ezredek főnökei kard-cselve kiáltották „Esküszünk! éljen a köztársaság!”

Ekkor a mintegy 300 ezernyi fegyveres nép megindult, s a kormánytagok előtt elléptetett. A menet esti 6 órakor még nem érte végét.

Az ég egész napon át felhő-borított volt, s csendes esőt hullatott. A februári napokban a hon-szabadítók vérét, ma egy felszabadult ország örömkönyűit mosá el az ég ura.

Estére kitisztult, a felhők elvonultak, s Páris felett a legszebb csillagos ég derült el. A város fényárban uszott, a legszegényebb napszámos is ényüzőleg világítá meg ablakait.

E félkor Europa fővárosa nyugalomban pihent és csendes volt, mint csak egy önérzetteljes szabad nép lehet, melly felett a hazának minden fia egyenként és öszvesen örökődik.

Magyar hazám dicső népe! mikor fogsz ülni illy ünnepeket!?

Megjelenik e lap **minden nap este.** Előfizethetni e lapra Pesten a Beimel-féle nyomdában (Al-Dunator Piaristák épülete) és Emich Gusztáv könyvkereskedésében. — A vidéken a postahivataloknál. **EGYES SZÁM ÁRA 3 KR. PP.**

Felelős szerkeztő Pálfi Albert. — Kiadó tulajdonos Lukács László. — Nyomatik Beimelnél.